

Конвенція про контакт з дітьми (ETS N 192)

(Офіційний переклад)

Преамбула

Держави - члени Ради Європи та інші держави, що підписали цю Конвенцію,

беручи до уваги Європейську Конвенцію про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми від 20 травня 1980 року (ETS N 105);

беручи до уваги Гаазьку Конвенцію про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей від 25 жовтня 1980 року та Гаазьку Конвенцію про юрисдикцію, застосовуване право, визнання, виконання та співробітництво стосовно батьківської відповідальності й заходів захисту дітей від 19 жовтня 1996 року;

беручи до уваги Резолюцію Ради про юрисдикцію, визнання та виконання судових рішень у сімейних справах і в справах батьківської відповідальності за спільних дітей від 29 травня 2000 року N 1347/2000;

визнаючи, що, як передбачено в різних міжнародних юридичних документах Ради Європи, а також у статті 3 Конвенції Організації Об'єднаних Націй про права дитини від 20 листопада 1989 року, перш за все повинні враховуватися найвищі інтереси дитини;

усвідомлюючи потребу в додаткових положеннях для забезпечення контактів між дітьми і їхніми батьками та іншими особами, що мають сімейні зв'язки з дітьми, які захищаються статтею 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року (ETS N 5);

беручи до уваги статтю 9 Конвенції Організації Об'єднаних Націй про права дитини, що передбачає право дитини, яка розлучена з одним з батьків чи з обома батьками, регулярно підтримувати особисті стосунки й прямі контакти з обома батьками, крім випадків, коли це суперечить найвищим інтересам дитини;

беручи до уваги пункт 2 статті 10 Конвенції Організації Об'єднаних Націй про права дитини, що передбачає право дитини, батьки якої проживають у різних державах, регулярно підтримувати, особисті стосунки й прямі контакти з обома батьками, але не за виключних обставин;

усвідомлюючи бажаність визнання того, що права мають не тільки батьки, а й діти;

погоджуючись, отже, замінити поняття "доступ до дітей" поняттям "контакт з дітьми";

беручи до уваги Європейську Конвенцію про здійснення прав дітей (ETS N 160) та бажаність сприяння заходам, спрямованим на надання допомоги дітям у справах стосовно контакту з батьками та іншими особами, що мають сімейні зв'язки з дітьми;

погоджуючись стосовно потреби дітей контактувати не лише з обома батьками, а й з певними іншими особами, які мають сімейні зв'язки з дітьми, та стосовно важливості для батьків й інших таких осіб зберігати контакт з дітьми з урахуванням найвищих інтересів дитини;

беручи до уваги потребу сприяти прийняттю в державах загальних принципів контакту з дітьми, зокрема для полегшення застосування міжнародних документів у цій сфері;

розуміючи, що механізм, створений для введення в дію іноземних розпоряджень про контакт з дітьми, більш ймовірно, буде забезпечувати задовільні результати у випадках, коли принципи, на яких ґрунтуються ці іноземні розпорядження, є подібними принципам у державі, що вводить в дію такі іноземні розпорядження;

визнаючи потребу, коли діти й батьки та інші особи, що мають сімейні зв'язки з дітьми, проживають у різних державах, заохочувати судові органи частіше використовувати транскордонні контакти й збільшувати впевненість усіх заінтересованих осіб у тому, що діти будуть повернуті після закінчення такого контакту;

зауважуючи, що положення про ефективні запобіжні заходи та додаткові гарантії буде сприяти, імовірно, забезпеченню повернення дітей, зокрема після закінчення транскордонних контактів;

зауважуючи, що для забезпечення рішень, пов'язаних, зокрема, з транскордонними контактами з дітьми, потрібний додатковий міжнародний документ;

бажаючи запровадити співробітництво між усіма центральними органами й іншими органами для сприяння й поліпшення контакту між дітьми та їхніми батьками, а також іншими особами, що мають сімейні зв'язки з такими дітьми, і, зокрема, для сприяння судовому співробітництву в справах, що стосуються транскордонного контакту;

домовилися про таке:

Глава I

Цілі Конвенції та визначення

Стаття 1

Цілі Конвенції

Цілями цієї Конвенції є:

- a) визначити загальні принципи, що повинні застосовуватися до розпоряджень про контакт;
- b) установити відповідні запобіжні заходи й гарантії для забезпечення належного здійснення такого контакту й негайного повернення дітей після закінчення періоду контакту;
- c) започаткувати співробітництво між центральними органами, судовими органами та іншими органами для сприяння й поліпшення контакту між дітьми та їхніми батьками, а також іншими особами, що мають сімейні зв'язки з дітьми.

Стаття 2

Визначення

Для цілей цієї Конвенції:

а) "контакт" означає:

i) перебування дитини протягом обмеженого періоду разом з особою, яку зазначено в статті 4 або 5 і з якою вона зазвичай не проживає, чи зустріч з такою особою;

ii) будь-яку форму спілкування між дитиною й такою особою;

iii) надання інформації такій особі про дитину або дитині про таку особу;

б) "розпорядження про контакт" означає рішення судового органу стосовно контакту, зокрема угоду про контакт, яка була схвалена компетентним судовим органом або формально складена чи зареєстрована як автентичний документ і яка підлягає виконанню;

в) "дитина" означає особу віком до 18 років, стосовно якої розпорядження про контакт може бути видане або виконане в Договірній Державі;

г) "сімейні зв'язки" означає близьку спорідненість, наприклад між дитиною та її бабусею й дідусем або рідними братами й сестрами, яка ґрунтується на законі або de facto сімейних стосунках;

д) "судовий орган" означає суд або адміністративний орган, що має рівноцінні повноваження.

Глава II

Загальні принципи, що повинні застосовуватися до розпоряджень про контакт

Стаття 3

Застосування принципів

Договірні Держави вживають таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними, щоб забезпечити застосування принципів, які містить ця глава, судовими органами під час видачі, зміни, призупинення або скасування розпоряджень про контакт.

Стаття 4

Контакт між дитиною та її батьками

1. Дитина та її батьки мають право встановлювати й підтримувати регулярний контакт один з одним.

2. Такий контакт може бути обмежений або заборонений лише тоді, коли це необхідно в найвищих інтересах дитини.

3. Якщо підтримання неконтрольованого контакту з одним з батьків не відповідає найвищим інтересам дитини, то розглядається можливість контрольованого особистого контакту чи іншої форми контакту з одним з таких батьків.

Стаття 5

Контакт між дитиною та особами, що не є її батьками

1. З урахуванням найвищих інтересів дитини може бути встановлено контакт між дитиною та особами, що не є її батьками, але мають сімейні зв'язки з дитиною.

2. Договірні Держави вільні поширювати це положення на осіб, інших, ніж ті, що зазначені в пункті 1, й у випадках, коли таке поширення відбувається, держави можуть вільно вирішувати, які види контакту, визначені під літерою "а" в статті 2, повинні бути застосовані.

Стаття 6

Право дитини бути поінформованою, отримувати консультації та висловлювати свою думку

1. Дитина, яка відповідно до внутрішнього законодавства вважається достатньо свідомою, за винятком, коли це явно суперечить її найвищим інтересам, має право:

- одержувати всю суттєву інформацію;
- отримувати консультації;
- висловлювати свою думку.

2. Такій думці та переконливим бажанням і почуттям дитини повинно надаватися належне значення.

Стаття 7

Вирішення спорів стосовно контакту

Під час вирішення спорів стосовно контакту судові органи вживають усіх належних заходів для:

а) забезпечення поінформованості кожного з батьків про важливість для їхньої дитини та їх обох установа та підтримання регулярного контакту з їхньою дитиною;

б) заохочення батьків та інших осіб, які мають сімейні зв'язки з дитиною, до досягнення мирових угод стосовно контакту, зокрема шляхом використання сімейного посередництва та інших процедур для вирішення спорів;

с) забезпечення перед прийняттям рішення наявності достатньої інформації, зокрема від носіїв батьківської відповідальності, для прийняття рішення в найвищих інтересах дитини, і, коли необхідно, одержання додаткової інформації від інших відповідних органів чи осіб.

Стаття 8

Угоди про контакт

1. Договірні Держави заохочують засобами, які вони вважають доцільними, батьків та інших осіб, які мають сімейні зв'язки з дитиною, дотримуватися принципів, викладених у статтях 4 - 7, під час укладання чи зміни угод про контакт з дитиною. Бажано, щоб такі угоди уклалися в письмовій формі.

2. На запит судові органи, крім випадків, коли внутрішнє законодавство передбачає інше, схвалюють угоду про контакт з дитиною, якщо вона не суперечить найвищим інтересам дитини.

Стаття 9

Виконання розпоряджень про контакт

Договірні Держави вживають усіх належних заходів для забезпечення виконання розпоряджень про контакт.

Стаття 10

Запобіжні заходи та гарантії, що повинні вживатися стосовно контакту

1. Кожна Договірна Держава передбачає запобіжні заходи та гарантії й сприяє використанню їх. Вона повідомляє через свої центральні органи Генеральному секретарю Ради Європи протягом трьох місяців після набуття чинності цією Конвенцією для цієї Договірної Держави про принаймні три категорії запобіжних заходів і гарантій, наявних в її внутрішньому законодавстві, на додаток до запобіжних заходів і гарантій, зазначених у пункті 3 статті 4 та підпункті "b" пункту 1 статті 14 цієї Конвенції. Про зміни наявних запобіжних заходів і гарантій повідомляють якнайшвидше.

2. Якщо цього вимагають обставини справи, то судові органи можуть будь-коли обумовити виконання розпорядження про контакт будь-якими запобіжними заходами й гарантіями як з метою гарантування того, що розпорядження буде виконано, так і того, що дитину буде повернуто після закінчення періоду контакту до місця її звичайного проживання або що її не буде неналежним чином переміщено.

а) Запобіжні заходи й гарантії для забезпечення виконання розпорядження можуть, зокрема, включати:

- спостереження за контактом;
- зобов'язання особи сплатити витрати, пов'язані з переїздом та проживанням дитини, а також, у відповідних випадках, будь-якої іншої особи, яка супроводжує дитину;
- сплату застави особою, з якою дитина зазвичай проживає, для забезпечення того, щоб особі, яка добивається контакту, не перешкоджали в такому контакті;
- накладення штрафу на особу, з якою зазвичай проживає дитина, у разі відмови виконати розпорядження про контакт.

b) Запобіжні заходи й гарантії для забезпечення повернення дитини чи запобігання неналежному переміщенню можуть, зокрема, включати:

- передачу паспортів або документів, що посвідчують особу, та, коли це є доцільним, документа, в якому зазначається, що особа, яка добивається контакту, повідомила компетентній консульській установі про таку передачу документів на період контакту;

- фінансові гарантії;

- майнову відповідальність;

- взяття зобов'язань або поручительство перед судом;

- зобов'язання особи, яка має контакт з дитиною, регулярно з'являтися особисто разом з дитиною до компетентного органу, наприклад організації із соціального забезпечення молоді або відділу поліції, у місці, де буде здійснюватися контакт;

- зобов'язання особи, яка добивається контакту, надати документ, виданий державою, де повинен відбуватися контакт, який засвідчує визнання й оголошення такими, що підлягають виконанню, документа про опіку або розпорядження про контакт чи обох цих документів до видачі розпорядження про контакт або перед тим, як контакт відбудеться;

- визначення умов стосовно місця, де повинен відбутися контакт і, якщо це є доцільним, реєстрації в будь-якій національній чи транскордонній інформаційній системі заборони, що запобігає від'їзду дитини з держави, де повинен відбутися контакт.

3. Будь-які з таких запобіжних заходів і гарантій викладаються в письмовій формі або підтверджуються письмово й становлять частину розпорядження про контакт або схваленої угоди.

4. Якщо запобіжні заходи чи гарантії повинні бути застосовані в іншій Договірній Державі, то судовий орган переважно призначає запобіжні заходи й гарантії, які можливо застосувати в цій Договірній Державі.

Глава III

Заходи для сприяння транскордонним контактам і поліпшенню їх

Стаття 11

Центральні органи

1. Кожна Договірна Держава призначає центральний орган для виконання функцій, передбачених цією Конвенцією на випадок транскордонних контактів.

2. Федеральні держави, держави з більш ніж однією правовою системою або держави, що мають автономні територіальні одиниці, можуть призначати більш ніж один центральний орган та визначати територіальний або суб'єктний обсяг їхніх функцій. Якщо держава призначила більш ніж один центральний орган, то вона визначає той центральний орган, до якого може бути надіслано будь-яке повідомлення для передачі відповідному центральному органу в межах цієї держави.

3. Про будь-яке призначення, здійснене відповідно до цієї статті, повідомляють Генеральному секретарю Ради Європи.

Стаття 12

Обов'язки центральних органів

Центральні органи Договірних Держав:

а) співробітничать один з одним і сприяють співробітництву між компетентними органами своїх відповідних країн, у тому числі судовими органами, для досягнення цілей Конвенції. Вони діють з необхідною швидкістю;

б) для сприяння дії цієї Конвенції на запит забезпечують один одного інформацією про свої закони, що стосуються батьківської відповідальності, зокрема інформацією про контакти й будь-якою більш детальною інформацією про запобіжні заходи й гарантії на додаток до вже наданої відповідно до пункту 1 статті 10, і доступні послуги (у тому числі юридичні послуги, що фінансуються державою або іншим чином), а також інформацією про будь-які зміни в цих законах та послугах;

с) уживають всіх належних заходів для з'ясування місця знаходження дитини;

д) забезпечують передачу запитів про інформацію, які надходять від компетентних органів і які стосуються юридичних або фактичних питань здійснюваних проваджень;

е) інформують один одного про будь-які можливі труднощі, які можуть виникати під час застосування Конвенції, та, наскільки можливо, усувають перешкоди для її застосування.

Стаття 13

Міжнародне співробітництво

1. Судові органи, центральні органи, соціальні та інші органи заінтересованих Договірних Держав, що діють у рамках своєї компетенції, здійснюють співробітництво стосовно проваджень у справах про транскордонний контакт.

2. Зокрема, центральні органи допомагають судовим органам Договірних Держав у спілкуванні один з одним та одержанні такої інформації й допомоги, які можуть бути їм потрібні для досягнення цілей цієї Конвенції.

3. У транскордонних справах центральні органи сприяють дітям, батькам та іншим особам, які мають сімейні зв'язки з дитиною, зокрема в порушенні провадження стосовно транскордонного контакту.

Стаття 14

Визнання та виконання розпоряджень про транскордонний контакт

1. Договірні Держави забезпечують, зокрема коли це можливо, на підставі відповідних міжнародних документів:

а) систему для визнання та виконання розпоряджень про контакт і право на опіку, виданих в інших Договірних Державах;

б) процедуру, за якою розпорядження про контакт і право на опіку, видані в інших Договірних Державах, можуть бути визнані й оголошені такими, що підлягають виконанню, до того, як контакт відбудеться на території запитуваної держави.

2. Якщо Договірна Держава обумовлює визнання чи виконання іноземного розпорядження або і перше, і друге існуванням договору або взаємності, то вона може розглядати цю Конвенцію як таку юридичну підставу для визнання або виконання іноземного розпорядження про контакт, або і першого, і другого.

Стаття 15

Умови виконання розпоряджень про транскордонний контакт

Судовий орган Договірної Держави, де повинно бути виконано розпорядження про транскордонний контакт, видане в іншій Договірній Державі, під час визнання такого розпорядження про контакт або оголошення його таким, що підлягає виконанню, чи будь-коли пізніше, може встановити чи адаптувати умови для його виконання, а також будь-які запобіжні заходи або гарантії, що до нього додаються, якщо це необхідно для полегшення здійснення цього контакту, за умови, що дотримані та враховані істотні елементи розпорядження, зокрема зміна обставин й домовленості, досягнуті відповідними особами. Іноземне рішення за жодних обставин не може бути переглянуто по суті.

Стаття 16

Повернення дитини

1. Якщо дитину не повернуто після закінчення періоду транскордонного контакту, що здійснювався на підставі розпорядження про контакт, то компетентні органи на запит забезпечують негайне повернення дитини, застосовуючи, де це є можливим, відповідні положення міжнародних документів, внутрішнього законодавства та, де це є доцільним, такі запобіжні заходи й гарантії, які можуть бути передбачені в розпорядженні про контакт.

2. Рішення про повернення дитини приймається, якщо це можливо, протягом шести тижнів з дати подання заяви про повернення.

Стаття 17

Витрати

За винятком витрат на репатріацію, кожна Договірна Держава зобов'язується не вимагати плати із заявника стосовно будь-яких заходів, ужитих від імені заявника центральним органом цієї держави відповідно до цієї Конвенції.

Стаття 18

Вимоги до мови

1. Відповідно до положень будь-яких спеціальних угод, укладених між відповідними центральними органами:

a) повідомлення центральному органу запитуваної держави складаються офіційною мовою або однією з офіційних мов цієї держави чи супроводжуються перекладом такою мовою;

b) центральний орган запитуваної держави, однак, приймає повідомлення, які складені англійською або французькою мовами чи які супроводжуються перекладом однією із цих мов.

2. Повідомлення, що надходять від центрального органу запитуваної держави, у тому числі результати виконаних запитів, можуть бути складені офіційною мовою чи однією з офіційних мов цієї держави або англійською чи французькою мовами.

3. Проте Договірна Держава може, надіславши заяву на ім'я Генерального секретаря Ради Європи, заперечити проти використання французької або англійської мов відповідно до пунктів 1 і 2 цієї статті під час надсилання до її центральних органів будь-якої заяви, повідомлення або інших документів.

Глава IV

Взаємозв'язок з іншими документами

Стаття 19

Взаємозв'язок з Європейською Конвенцією про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми

Пункти 2 і 3 статті 11 Європейської конвенції про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми від 20 травня 1980 року (ETS N 105) не застосовуються у відносинах між Договірними Державами, які також є Договірними Сторонами цієї Конвенції.

Стаття 20

Взаємозв'язок з іншими документами

1. Ця Конвенція не впливає на жодний міжнародний документ, сторонами якого є чи будуть Договірні Держави цієї Конвенції та який містить положення з питань, що регулюються цією Конвенцією. Зокрема, ця Конвенція не перешкоджає застосуванню таких юридичних документів:

a) Гаазької Конвенції про компетенцію органів влади й право, що застосовується стосовно захисту неповнолітніх від 5 жовтня 1961 року;

b) Європейської Конвенції про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми від 20 травня 1980 року, з урахуванням положень наведеної вище статті 19;

c) Гаазької Конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей від 25 жовтня 1980 року,

d) Гаазької Конвенції про юрисдикцію, застосовуване право, визнання, виконання та співробітництво стосовно батьківської відповідальності й заходів захисту дітей від 19 жовтня 1996 року,

2. Ніщо в цій Конвенції не перешкоджає Сторонам укласти міжнародні угоди, які будуть доповнювати або розвивати положення цієї Конвенції чи будуть розширювати сферу застосування їх.

3. У відносинах між собою Договірні Держави, які є членами Європейського Співтовариства, застосовують правила Співтовариства, і, таким чином, не застосовують правил, які випливають із цієї Конвенції, крім випадків, коли Співтовариство не має відповідного правила, яке регулює певне питання.

Глава V

Поправки до Конвенції

Стаття 21

Поправки

1. Будь-яка пропозиція про внесення поправки до цієї Конвенції, унесена Стороною, подається Генеральному секретарю Ради Європи, який надсилає її державам - членам Ради Європи, будь-якій державі, яка підписала цю Конвенцію, будь-якій Державі-Стороні, Європейському Співтовариству, будь-якій державі, запрошеній підписати цю Конвенцію відповідно до положень статті 22, а також будь-якій державі, яку було запрошено приєднатися до цієї Конвенції відповідно до положень статті 23.

2. Будь-яка поправка, запропонована Стороною, надсилається до Європейського комітету з правового співробітництва, який повідомляє Комітету Міністрів про свою думку стосовно запропонованої поправки.

3. Комітет Міністрів розглядає запропоновану поправку й висновок, поданий Європейським комітетом із правового співробітництва, і після консультацій зі Сторонами Конвенції, які не є членами Ради Європи, може прийняти поправку.

4. Текст будь-якої поправки, прийнятої Комітетом Міністрів відповідно до пункту 3 цієї статті, надсилається Сторонам для прийняття.

5. Будь-яка поправка, прийнята відповідно до пункту 3 цієї статті, набуває чинності в перший день місяця, що настає після закінчення місячного терміну після дати, коли всі Сторони поінформували Генерального секретаря Ради Європи про її прийняття.

Глава VI

Заключні положення

Стаття 22

Підписання та набуття чинності

1. Цю Конвенцію відкрито для підписання державами - членами Ради Європи, державами, які не є членами і які брали участь в її розробленні, та Європейським Співтовариством.

2. Ця Конвенція підлягає ратифікації, прийняттю або затвердженню. Ратифікаційні грамоти, документи про прийняття або затвердження передаються на зберігання Генеральному секретарю Ради Європи.

3. Ця Конвенція набуває чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду після дати, на яку три Держави, у тому числі принаймні дві держави - члени Ради Європи, висловили свою згоду на обов'язковість для них положень Конвенції відповідно до положень попереднього пункту.

4. Стосовно будь-якої держави, зазначеної в пункті 1, чи Європейського Співтовариства, що пізніше висловить свою згоду на обов'язковість положень, Конвенція набуває чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду після дати передачі на зберігання її ратифікаційної грамоти, документа про прийняття або затвердження.

Стаття 23

Приєднання до Конвенції

1. Після набуття чинності цією Конвенцією, Комітет Міністрів Ради Європи може, проконсультувавшись зі Сторонами, запросити приєднатися до цієї Конвенції будь-яку державу, яка не є членом Ради Європи і яка не брала участі в розробленні Конвенції, рішенням, прийнятим більшістю, передбаченою у підпункті "d" статті 20 Статуту Ради Європи, і шляхом одностайного голосування представників Договірних Держав, які мають право засідати в Комітеті Міністрів.

2. Для будь-якої держави, що приєднується, ця Конвенція набуває чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду після дати здачі документа про приєднання на зберігання Генеральному секретарю Ради Європи.

Стаття 24

Територіальне застосування

1. Будь-яка держава або Європейське Співтовариство під час підписання або здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти чи свого документа про прийняття, затвердження або приєднання може визначити територію або території, до яких застосовується ця Конвенція.

2. Будь-яка Сторона може будь-коли пізніше за допомогою заяви, надісланої на ім'я Генерального секретаря Ради Європи, поширити застосування цієї Конвенції на будь-яку іншу територію, яку зазначено в заяві й за міжнародні відносини якої вона є відповідальною або від імені якої вона вповноважена діяти. Стосовно такої території, Конвенція набуває чинності в перший день місяця, що настає після закінчення трьохмісячного періоду після дати одержання такої заяви Генеральним секретарем.

3. Будь-яка заява, зроблена відповідно до двох попередніх пунктів, може, стосовно будь-якої території, зазначеної в такій заяві, бути відкликана за допомогою повідомлення на ім'я Генерального секретаря Ради Європи. Відкликання набуває чинності в перший день місяця, що настає після закінчення трьохмісячного періоду після дати одержання такого повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 25

Застереження

Жодне застереження не може бути зроблене до будь-якого з положень цієї Конвенції.

Стаття 26

Денонсація

1. Будь-яка Сторона може будь-коли денонсувати цю Конвенцію шляхом надіслання повідомлення на ім'я Генерального секретаря Ради Європи.

2. Така денонсація набуває чинності в перший день місяця, що настає після закінчення трьохмісячного періоду після дати одержання повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 27

Повідомлення

Генеральний секретар Ради Європи повідомляє державам - членам Ради Європи, будь-якій державі, яка підписала цю Конвенцію, будь-якій Державі Стороні, Європейському Співтовариству, будь-якій державі, запрошеній до підписання цієї Конвенції відповідно до положень статті 22, та будь-якій іншій Державі, запрошеній приєднатися до цієї Конвенції відповідно до положень статті 23, про:

- a) будь-яке підписання;
- b) здачу на зберігання будь-якої ратифікаційної грамоти, документа про прийняття, затвердження або приєднання;
- c) будь-яку дату набуття чинності цією Конвенцією відповідно до статей 22 і 23;
- d) будь-яку поправку, прийняту відповідно до статті 21, і про дату, з якої така поправка набуває чинності;
- e) будь-яку заяву, зроблену відповідно до положень статті 18;
- f) будь-яку денонсацію відповідно до положень статті 26;
- g) будь-який інший акт або повідомлення, зокрема стосовно статей 10 і 11 цієї Конвенції.

На посвідчення чого ті, що підписалися нижче, належним чином на те вповноважені, підписали цю Конвенцію.

Учинено в Страсбурзі 15 травня 2003 року англійською й французькою мовами, причому обидва тексти є автентичними, в одному примірнику, що зберігається в архівах Ради Європи. Генеральний секретар Ради Європи передає засвідчені копії кожній державі - члену Ради Європи, державам, що не є членами, але які брали участь у розробці цієї Конвенції, Європейському Співтовариству та будь-якій державі, запрошеній приєднатися до цієї Конвенції.